

רש"י

מסורת הש"ס

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

ר"ן

נג.

עין משפט
נר מצוה

י' א מ"י פ"ט מהל'
נדרים הלכה י' סמג
לאון מ"י טו"ע י"ד
סמג י"ז טע"י י'
י' ב מ"י שם טו"ע שם
כהנ"ל:
ב' ג מ"י שם טו"ע שם
סע"ף טו:
ב' ד מ"י שם טו"ע שם
סע"ף פ':
י' ה מ"י טו"ע שם
סע"ף ט':
י' ו מ"י שם ה' י'
טו"ע שם סע"ף י':
י' ז מ"י שם הלכה
י' טו"ע שם סע"ף
פ':

מוסף רש"י

בקפלוטות. כתיב (ביצה
י' ע"ז דח).

תוספות

מהם ועד נשענין אש
אש אורח שאל יאכל בשר
עד זמן פלוני שאסור בדרוש
דאם בזה תלוי דאי יואל
מהם אסור ה"ל נתינת טעם
אסור דמיתה לה להדי:
הנודר מן החמרים מותר
בדבש. פירוש חלמך קונס
תמרים עלי מותר בדבש
היולא מהם דבש אקרי
תמרים [נא אקריין] וקשה
למאי לא תנא הנה דקדמי
בשאר בני תמרים אלו שאני
טועם אסור ביולא מהם:
התבוננות. עניני קשים
ועתה לאכל מותר בחומץ
היולא תמן: כל ששם
תולדותיו ע"ל. פירוש שאני
מפסיד שמו להאשון כמו
דבש תמרים ששם תמרים
עליו נדר בתמרים אסור
דבש: והבנים בתרין.
בגמ' פריך היינו תנא
קמא: מותר בין תפוחים.
דקמא יין דעניני קאמר:
מותר בשמן שומשמן.
דקמא שמן הוא שמן זית:
מותר בדבש תמרים.
דקמא דכו וכו דבש
דעניני: מותר בחומץ
התבוננות. דקמא חומץ מין
טוב שמתוך מן חבירין
מותר בחבירות. א"ע
שמן כרשין מן גזא שיש
לן שם לוי: מן הירק
סבה מותר בירק שדה.
דקמא ירק של גינה:
הבנים היינו ת"ק. דברי
דבש תמרים איכא בינייהו
דמאי כי כל שדרכו לאכול
כי ומייר ששם תולדות
עליו דלתיכ לית ליה
[הנודר] מותר בחומץ
וכל שאין דרכו לאכול כגון
סמיות שאין דרכו לאכול
וחומץ חלש דרכו לאכול:
נדר בו אינו אסור אלא
ביצא ממנו. ת"ק לית ליה
דברי שמעון ותמרים אית
ליה דברי שמעון [ולאו
לגמרי כר"ש סבירא לן]
ודאי דבש תמרים לא
סבירא כותיה אלא דניניה
דסמיות וה"ק ותמרים
מחירין תמרים לאכול
דבש אכל בתמרים לה
שיעין בחומץ וקשה דהו

כולי האי לדיוקא משמע דעמיה אכל מאי דנפיק מינייהו. וכי תימא
תינה בשאני טועם כיון דלא כריך וקאמר אפושאי אסורא הוא אכל
שאני אכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אס אמר קונס
פירות האלו דאי הכי משמע בין באכילה בין בהנאה ואיהו לא צעי
למסרינהו אלא באכילה הלכך כי אמר
שאני אכל ליכא שום הוכחה למיכר
אפילו ביולא מהן איכא למימר דכיון
דהוה מאי למימר קונס פירות האלו
באכילה עלי וקאמר שאני אכל אף
יולא מהן משמע. ואמרו לפי זה דבשבוטה
דלא מאי למימר באכילה עלי דלשון
נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר
שאני אכל לא מיתסר ביולא מהן.
ואחרים אומרים זה הוא דעת
הרמב"ם ז"ל דלא שנה נדר ולא שנה
שבוטה דלאו משום יתורא דלישנה
הוא אלא משום צעמון מוכיח כן
דלשון שאני אכל ושאינו טועם משמע
שאסור כל אכילה וטעמה הבאה מהם:
בתנאי' הנודר מן הפירות וכו'
מסמיות מותר בחומץ סמיות.
סמיות ענינים שאינם מתבשלים
ועומדים צימי החורף: כל ששם
פולדו קרויה עליו. כגון דבש תמרים
וחומץ סמיות: **ותמרים מתירים.**
בגמרא פריך היינו ת"ק. ואיכא למידק
תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן
דהא אמרינן לעיל [נב]: בפלוגתא דקוס
וחלז דכל היכא דקרו ליה קומא
דחלזא אסור אפילו לרבנן ודבש
תמרים וחומץ סמיות ליתסר מהאי
טעמא [י"ל] דלא דמי דליו גבי קוס
דחלז הקוס לא נשתנה מצורה לזורה
דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלז
באותה זורה עממה היה אכל הכא
הרי נשתנה הגוף. הרשב"א ז"ל. ועוד
דבסוק כי קרי ליה קומא דחלזא מפני
שעדין תורת חלז עליו קרו ליה ולא
להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קוס
לא
אלא זה אכל הכא כי אמרו דבש תמרים וחומץ סמיות עליהן אלא להפריש בין דבש תמרים
לדבש אחר ובין חומץ סמיות לחומץ אחר: **גב' חמרים היינו פ"ק איכא בינייהו הא דמניא כלל אר"ש [נב] שדרכו לאכול ודרכו**
היולא ממנו לאכול כגון סמרים ודבש סמרים נדר בו אסור ביולא ממנו [נב] **ביולא ממנו אסור בו וכל שאין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו**
לאכול נדר בו אסור ביולא ממנו. כך גרסין בהלכות הרמב"ם ז"ל. וה"פ דבש פליגי ת"ק פליגי ארשב"א בתרומהו דסבירא ליה לתנא
קמא דבין דרכו לאכול בין אין דרכו לאכול אסור בו ולא ביולא ממנו ורשב"א סבירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול
אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול אסור ביולא ממנו ולא בו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי. ור' יהודה בן במיהל
סבר לה כר"ש בדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול דאסור בשניהם ופליגי עליה בשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול דרבי יהודה
בן במיהל לא שני ליה ומיתסר נמי בתרומהו ולרשב"א שני ליה ולא מיתסר אלא ביולא ממנו. ורבנן בתראי דמתנאי' היינו ר' שמעון בן אלעזר
וסרייתא דידהו קאי אחין דרכו לאכול דשרי הוא גופי. ומשמע על דמשום הכי משמע ממלתיה דלמאי גוואל [קאן] מדקמא סתמא ותמרים מתירים
דמשמע דלתרומהו פליגי ובמאי [ת"ק ור' יהודה] לאיסורא שרי אינהו ומש"ה פשיטא דלסמיות קאי דליכא טעמא להיתסרם דמשום שאין
דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליולא מהן דלתמרים דשוו נמי תרומהו לאיסורא ליכא למימר דשרי רבנן בתראי מן התמרים דלישרי
בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתסר: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דבין בתמרים בין בסמיות אינו אסור אלא בהן אכל לא
דבש וחומץ שלהן: **בתנאי' הנודר מן היין מותר ביין פחוס.** דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: **מותר בקפלוטות.** דלא הוי
בכלל כרישין: **מותר בירקות השדה.** דקמא ירק לא משמע אלא ירק גינה: **אספירגו.** מין כרוב הוא: **אסור מן המקפה.** מבשיל ענ
של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפה דגריסין: **ר' יוסי מסייר.** דבאמריה קרו למקפה מקפה ולגריסין גריסין: **אסור בשום.** משום דמקפה
כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפה על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צק: **מותר לנוס חיים.** שהכוסם אינו כוסם אחת
אחת צפני עממה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [וספין] חטה ואת מר כן בתמיה אמר רבי יוסי
ארכא דבר שחא מתמי פיתא נקטה: ומימר בריך דברא דהא חיותא: **גב' מותר בשמן שומשמן.** דבא"י אינן מתקפסין כלל אלא בשמן זית:
ספק איסורא להומרא. וכיון דליכא מיעוטא דמתקפסי מההוא מינא איכא לספוקי דלמא אפי' לאלו נתכוין: **אסור בירקות הגינה.** דקמא
ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפי' הנודר מן היין אסור בחמרא מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות
השדה דהני מינא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשיל חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשציעות אסור בירקות**
השדה. אס נדר בשציעות א"ל לומר שנתכוון לירק גינה דהא אין זורעין ולא נטעין בשציעות אלא ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון:

בתנאי' מן הסמיות. היינו ענינים קשים שמניתן בכרס כל ימי
הסמיו ועושין מהן חומץ: **כל ששם פולדו קרויה עליו.** כגון חומץ
זה שיאל ממנו קרוי נמי על שם אמו חומץ סמיות ולא חומץ סתם:
נדר ממנו אסור ביולא וכו'. והכי נמי כי נדר בסמיות אסור נמי
בחומץ היולא ממנו: **וחכמים מתירים.**
וקא פריך בגמרא היינו תנא קמא
דקמי מותר בחומץ סמיות: **גב' נדר בו.** בתמרים: **אסור ביולא ממנו.**
דבש תמרים: **כל שאין דרכו לאכול.**
כגון סמיות דדרכו היולא ממנו
לאכול וכן עממן אין דרכו לאכול. תנא
קמא דמתניתין דלמך מותר בחומץ
סמיות לית ליה דרכי שמעון בן
אלעזר אלא קסבר נדר בו אין אסור
אלא בו אע"ג שאין דרכו לאכול
וחכמים תנא בתרא אית להו דרכי
שמעון בן אלעזר ודקמי וחכמים
מתירים בו גופו אכל ביולא ממנו
לא דאין אסור אלא ביולא ממנו
והיינו כר' שמעון בן אלעזר דלמך
לא נתכוון זה כי ורבי יהודה בן
במיהל היה אסור בו וביולא הימנו:
בתנאי' מן השמן. משמע שמן זית
להכי מותר בשמן שומשמן: **כרישין.** [נב]
קטניות: **מותר בירקות השדה.** דהיינו
שם לוי ירק השדה ולא ירק סתם:
גב' מותר בשמן שומשמן. לפי שאין
מאי צאי' שמן שומשמן אלא שמן זית
ובאותו שמן נדר: **מזה ומזה.** משמן
זית ומשמן שומשמן: **ספק איסורא**
להומרא. ומשמן מסתפקין בו נדר
בין רב בין מעט: **אסור בירקות**
הגינה. גרי"ס המורה במסכת"א ז"ל.
ומותר בירקות השדה^ה שעליהן סומכין
בשציעות שהפקירו הגנות לעניים
ואין מסתפקין אלא בירקות השדה:
גמ'

בירקות הגינה אמר רבי

[א] [תוספתא פ"ג ע"א],
[ב] [מכאן ע"ג: ור"י],
[ג] [נ"ל ובשעית אסור
בירקות השדה שעליהן כ"ו],
[ד] [פ"ט מהל' נדרים הלכה
י"ד], [ט] [פ"י], [י] [מכאן ע"ג
סוף המנאי' ש"ך לע"ה,
י' בירושלמי: נקיה].

הגהות הב"ח

[א] גמ' שדרכו לאכול. וכן
בכל העמוד: (ב) רש"י
ד"ה כרישין קטנים
קפלוטות גדולים הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' נדר בו אסור. נ"ב
גיטת הירושלמי מותר וכן
עיקר: [ב] שם מיואל ממנו
אסור. נ"ב מותר כ"ע
[ועי' בהג"א י"ד ס' ו]
וכפ"ה ר"י ס' י"ח
ר"מ תפוס וכו' הרמב"ם
ופסק חכמים:

פירוש הרא"ש

בתנאי' סמיות. ענינים
קשים ונשארם צנפנים עד
ימות הסמיו ואין ראוין
ליין ועושין מסה חומץ
ואית דגריסין סמיות כמו
סופי ענינים: כל ששם
תולדותיו קרויה ע"ל. אף
כי נשתנה מכתה על שם
עיקרו מנו דבש תמרים
חומץ סמיות: והבנים
בתרין. בגמרא פריך
היינו ת"ק: **גב' כל שאין**
דרכו לאכול ודרכו
היולא ממנו לאכול. וכן
סמיות ת"ק פליגי אר"ש
בין דבש תמרים שין
בחומץ סמיות דרבנן שרי
בתרומהו ואסרי סמיות
גופייהו ור"ש אסור בדבש
תמרים וחומץ סמיות
ומתיר סמיות ורבנן
בתראי קיימי אלא דקאמר
ת"ק מן הסמיות מותר
בחומץ סמיות אלא
בסמיות גופייהו אסור
וחכמים מתירים סמיות
גופייהו: **בתנאי' ספני**
שהוא שם לוי. אכילה
קאי: **גב' בירקות שדה.**
אין קריין ירק סתם
והיה לומר לירקות הענין
כרישין לומר לירק ולומר
ירקות שדה וכן כולל: **אבל**
בשציעות מתקפס הענין
לפי שאין ירקות גינה מניין
שאין גדלים בלא עבודה
ואוכלין ירקות שדה לפיכך
גלוש העולם ירקות סתם
הוא ירקות שדה:

לה למיתמי ותמרים אסורין בסמיות והר"ם פי' לפי מה שפירש דסמיות אין דרכן לאכול אלא היולא מהם יש לפירש ת"ק ורבי יהודה בן במיהל לית להו דר"ש בן אלעזר דלמך בסמיות ויולא אסרי אלא
ביולא מהם וי"מ איכא בינייהו דת"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דדוקא בתמרים וסמיות ששם ראוין אסור בהם ומותר ביולא מהם הא נדר בתמרים שאינם נאכלים אסור בין בהם בין ביולא מהם:
בשאר שני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דקמא מירקות גינה נדר בירקות שדה יש להם שם על לוי בכל שאר שני שבוע מירסא שמעין לה דקמא מותר בירקות שדה אלא אסור בירקות גינה
אכל ספק אלתרין ליה: בבשרית. פירוש שדך בשציעות בירקות שדה מניין בשציעות שדא מאלוין אכל ירקות גינה אינם באין אלא על ידי זריעה הלכך סתם ירקות בשציעות ירקות שדה היא: **בארץ ישראל.**
דקמא שמן שלהן של זית: מזה דרביא. ויד' בתר רבא. ונ"ל נתכוין לאסור עממן אלא באותו מין שמתקפס הריז קמ"ל דגם אלוהו מתקפסין אסור עממן: